

■ Як у іх?

Жоўтая рэльефная плітка для людзей з парушэннем зроку цягнецца ад самага перона да выхаду з вакзала, адгаліноўваючыся да спецыяльных ліфтаў для інвалідаў-калясачнікаў (каля іх, дарэчы, размешчаны шыльдачкі са шрыфтам Брайля). У вестыбіюлі перад залай чакання стаяць спецыяльныя прыстасаванні, каб перавозіць людзей на калясцы з цягніка ў будынак вакзала. Сталіца Татарстана сустракае людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі даступнасцю літаральна ад самай сваёй брамы.

«Я САМА САДЖУСЯ НА КАЛЯСКУ...»

Элементы безбар'ернага асяроддзя сталі з'яўляцца тут зусім нядаўна. У 2011 — 2012 гадах у Татарстане стартаваў пілотны праект — дзяржаўная праграма «Безбар'ернае асяроддзе». «Раней мы яго не стваралі і не думалі пра яго,» — прызналася намеснік міністра працы, занятасці і сацыяльнай абароны Татарстана Ірына ПРАСВІРАКОВА.

Цяпер сітуацыя кардынальна змянілася. У многім дзякуючы таму, што працавалі і працягваюць працаваць над стварэннем даступнасці ў рэспубліцы людзі, сапраўды зацікаўленыя ў ёй. Першы прынцып праграмы якраз і заключаецца ў тым, што яна рэалізуецца толькі сумесна з грамадскімі арганізацыямі інвалідаў і ні адзін аб'ект не прымаецца без подпісу прадстаўніка адной з гэтых арганізацый. Па-другое, праграма ахоплівае тры катэгорыі людзей з інваліднасцю — калясачнікаў, людзей з пагаршэннем зроку і слыху. А па-трэцяе, аб'екты для адаптацыі да безбар'ернага асяроддзя выбіраюцца ва ўсіх прыярытэтных сферах жыцця інвалідаў. Але, напэўна, ніякія захавы не мелі б поспеху, калі б імі займаліся абываковыя да праблемы людзі. «Я сама саджуся на каляску, калі ўзнікаюць канфліктныя сітуацыі на аб'ектах, і асабістым прыкладам даказваю падрадчыку, што ён робіць няправільна», — зазначыла Ірына Прасвіракова. Не дзіва, што з такім падыходам праграма сапраўды мае плён.

БЕЗБАР'ЕРНАСЦЬ, ШТО ЛАМАЕ СЦЕНЫ

Найбольшы аб'ём выдзеленых на праграму сродкаў пайшоў у галіны аховы здароўя і сацыяльнай абароны. Апроч таго, не забыліся пра спорт, культуру, адукацыю. Наколькі апраўданымі аказаліся гэтыя ўкладанні? Нам удалося наведзець некалькі аб'ектаў інфраструктуры Казані, адаптаваных пад патрэбы людзей з абмежаванымі магчымасцямі, і ацаніць іх даступнасць.

Знаёмства з адаптаванымі аб'ектамі пачалося з вялікай канцэртнай залы імя С. Сайдашава. У шыкоўным, аздобленым мармурам памяшканні ўсталяваны вялікі арган. А яшчэ — індукцыйная сістэма для людзей, якія кепска чуюць. Такім чынам, і яны цяпер могуць атрымліваць асалоду ад музыкі.

«Аб'екты культуры — адны з самых складаных, таму што многія з іх уяўляюць сабой помнікі, — адзначы-

Баскетбольны матч на калясках паміж камандамі «Фалькон» (Масква) і «Крылы Барса» (Татарстан). Спецыяльны званок для інвалідаў каля ўвахода ў канцэртную залу.

ла Ірына Прасвіракова. — Гэтая зала не помнік, але таксама мае сваю архітэктурную каштоўнасць, і тут таксама былі свае складанасці».

Справа ў тым, што ў будынку быў грузавы ліфт, але з яго нельга было трапіць у глядацкую залу. Для таго, каб гэта стала магчымым, давялося зламаць малахітавую сцяну.

«За намі стаялі ўсе нашы інваліды-калясачнікі, таму мы зрабілі пралом і паставілі там прыгожыя дзверы. Бо прынцып праграмы заключаецца не ў тым, каб прыбудаваць пандус, а ў тым, каб усё гэта гарманіравала з агульным дызайнам».

І сапраўды, усе былыя парогі і перапады зніклі — і не здагадаешся, што яны калісьці тут былі.

Пад безбар'ернае асяроддзе ў горадзе адаптаваны (ці пабудаваны з яго ўлікам) і оперны тэатр, і цырк, і тэатр лялек, музычныя і мастацкія школы, музеі.

НЕ ПРОСТА ЖЫЦЬ, А САМАСТОЙНА

І хоць культура займае не апошнія месца ў чалавечым жыцці, ёсць рэчы і больш надзённыя, якіх мы часам нават не заўважаем. Аднак для маламобільных людзей іх адсутнасць можа стаць сур'ёзнай перашкодай для паўнаwartаснага жыцця, бо, каб трапіць у той жа тэатр, трэба спачатку выехаць з дому... Па словах прадстаўнікоў Мінпрацы Татарстана, адаптаванне пад безбар'ернае асяроддзе жылфонду — праблема агульнарасійская, бо зрабіць гэта з ужо пабудаванымі жылымі дамамі амаль немагчыма. Тым не менш за першыя гады праграмы ў Казані для людзей з парушэннем зро-

ку было адаптавана 28 дамоў і 1710 пад'ездаў. У Міністэрстве лічаць, што павінна існаваць праграма перасялення людзей з інваліднасцю з высокіх паверхаў дамоў на ніжнія.

Пакуль што ў Казані існуе толькі адзін жылы комплекс для людзей з інваліднасцю, размешчаны пры цэнтры

рэабілітацыі інвалідаў «Узыходжанне». Тут у 50 кватэрах створаны ўсе ўмовы для камфортнага і, што немалаважна, самастойнага пражывання людзей з інваліднасцю. Шырокія дзвярныя праёмы, спецыяльныя пад'ёмнікі ў ваных пакоях, і нават на кухні ўсе прылады — нажы, дошкі, таркі — зручныя для карыстання фізічна аслабленымі людзьмі. Дзяржаўныя кватэры прыватызаваны не падлягаюць, аднак прадастаўляюцца людзям у пажыццёвае карыстанне. У самым цэнтры рэабілітацыйных паслугі аказваюцца па нямецкай тэхналогіі — прызнанай у свеце адной з лепшых. Стварэнню цэнтра паспрыяла асабістая гісторыя: 30 гадоў таму ў яго дырэктара і заснавальніцы Вольгі Ганчаровай нарадзілася дзіця з дыягназам ДЦП. «Усё, што ў мяне было ў той час — гэта валоданне нямецкай мовай. І я стала чытаць нямецкамоўную літаратуру па тэме рэабілітацыі», — распавяла Вольга Львоўна, сёння — актыўная, дзелавая і ўпэўненая ў сабе жанчына.

БАЛЬНИЦА І МЕТРО — У ВОЛЬНЫМ ДОСТУПЕ

Калі працягваць гаворку пра здароўе, то ў 2013 годзе ў горадзе адчы-

А ШТО Ё НАС?

Праграмы безбар'ернасці і рэабілітацыі аб'яднуюць

— З 2007 года ў Беларусі дзейнічаюць дзяржпраграмы па стварэнні безбар'ернага асяроддзя, — паведаміла **галоўны спецыяліст аддзела па справах ветэранаў і інвалідаў Мінпрацы і сацабароны Ева ЗУБ-КОУСКАЯ**. — На працягу гэтага часу ўдасканальвалася нарматыўна-прававая база, распрацавана больш за 20 дзяржстандартаў у гэтай галіне. Каб забяспечыць доступ людзям з інваліднасцю, уваходнымі групамі абсталяваюцца будынкі і жылфонд, удасканальваецца транспарт. МАЗ пачаў выпускаць нізкападлогаваыя аўтобусы. Для тых, хто слаба чуе, у транспарце транслюецца бягучы радок, а для людзей са слабым зрокам гучна абвешчаюць прыпынкі.

Паводле слоў спецыяліста, Беларуская чыгунка за ўласны кошт летась закліла два электрацягнікі гарадскіх і рэгіянальных ліній, абсталяваныя нізкай падлогай, месцам у салоне са спецыяльнымі рамянямі бяспекі, прыбіральняй для інвалідаў-калясачнікаў. Пераўтвараецца і мінскае метро: на новых станцыях з'яўляюцца ліфты альбо спецыяльныя платформы з ухілам, на ўсіх станцыях ёсць шуц-лініі, для інвалідаў па зроку — падоўжаныя парэнчы на станцыі «Плошча Перамогі».

Устанаўліваюцца гукавыя сігналы на святлафорах, у першую чаргу там, дзе жывуць інваліды па зроку, — пераважна ў Фрунзенскім раёне.

Што да інфармацыйнай даступнасці, то на нацыянальных тэлеканалах «Беларусь 1», «АНТ» у пэўныя гадзіны інфармацыйныя выпускі суправаджаюцца сурдаперакладам альбо бегучым радком. А з кастрычніка 2013 года пачалася трансляцыя тэлеканала «Жэст», усе перадачы якога суправаджаюцца субтытрамі.

Таксама Ева Зубкоўская распавяла пра тое, што ў Міністэрстве ідзе праца над новай дзяржпраграмай, якую плануецца ўдасканаліць.

— Гэтым разам мы разглядаем комплексную рэабілітацыю і сацыяльную адаптацыю людзей з інваліднасцю. Калі чалавек камфортна адчувае сябе ў навакольным асяроддзі, то гэтыя працэсы адбываюцца хутчэй. І калі раней праграмы па стварэнні безбар'ернага асяроддзя, рэабілітацыі і адаптацыі ствараліся асобна, то цяпер мы хочам іх аб'яднаць.

ніла свае дзверы вялікая гарадская клінічная бальніца №7. У яе структуры дзве паліклінікі, два стацыянары, тры жаночыя кансультацыі, два траўматалагічныя пункты і два раддамы. У самой бальніцы — шырокія дзверы і калідоры, спецыяльныя ліфты, санвузлы, індукцыйныя сістэмы і нават тэлефоны на нізкім узроўні — каб чалавек на калясцы змог дацягнуцца.

Ацаніць камфортнасць перамяшчэння па бальнічных калідорах на калясцы вызвалася галоўны спецыяліст аддзела па справах ветэранаў і інвалідаў Мінпрацы і сацабароны Беларусі Ева Зубкоўская. «Круціць колы вельмі цяжка, але ездзіць тут зручна», — падзялілася яна ўражаннямі.

Прызнаюся шчыра: нават баючыся ўсяго, што звязана з медыцынай, пасля наведвання бальніцы я злавіла сябе на думцы, што тут лячыцца не страшна.

Не засталася па-за ўвагай праграмы і сфера транспарту. Цяпер у Казані ездзяць 350 аўтобусаў з адкідной рампай, каб у салон магла заехаць інвалідная каляска. Паўсюль у горадзе адаптаваныя пешаходныя пераходы — як наземныя, так пад- і надземныя. Змены адбываюцца і ў казанскім метро: элементамі безбар'ернасці аснашчаны 7 станцый. Мы наведалі станцыю «Казіная Слабада» і пераканаліся: дзверы тут зачыняюцца з затрымкай, каб чалавек на калясцы змог заехаць без перашкод, а яшчэ каля першага і апошняга вагонаў усталяваны спецыяльныя жалезныя платформы, якія робяць магчымым зезд інваліднай каляскі ў вагоны. Адметна, што за кароткі тэрмін машыністы навучыліся спыняць цягнікі так, каб дзверы адчыняліся аkurat на гэтыя платформы. І ці варта казаць пра тое, што паўсюль усталяваны шматлікія інфармацыйныя табло?..

ПРАГРАМА Ў ЛІЧБАХ

За два гады рэалізацыі праграмы на яе мэты з бюджэта Расіі і Татарстана выдаткавалі 1,4 млрд рублёў. У выніку праграма ахапіла 70 аб'ектаў аховы здароўя, 65 аб'ектаў сацыяльнай абароны і занятасці насельніцтва, 13 устаноў прафесійнай адукацыі, 16 аб'ектаў культуры, 13 аб'ектаў фізкультуры і спорту. Апроч таго, у Татарстане прынята падпраграма «Даступнае асяроддзе» на 2014—2015 гг. фінансаваннем у 526 млн рублёў. У яе межах сёлетня плануецца адаптаваць 131 аб'ект.

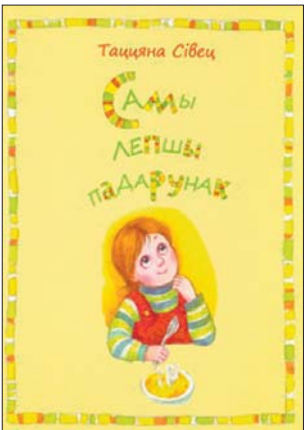
Дзіяна СЕРАДЗЮК.
Фота аўтара

■ Экслібрыс «Звязды»

Таццяна Сівец. Самы лепшы падарунак: гісторыі адной дзяўчынкі. — Мінск: Выдавецкі дом «Звязда», 2014. — 56 с.

Вучоныя, якія працуюць у галіне гендарных даследаванняў, сцвярджаюць, што хлопчыкі не чытаюць кніг, галоўнымі гераінямі якіх з'яўляюцца дзяўчынкі. Напэўна, таму большая частка твораў дзіцячай літаратуры распаўвадае аkurat пра хлопчыкаў. І нават калі ў якасці персанажа кнігі выступае жывёла, усё адно гэта істота мужчынскага полу. У дзяўчынак фактычна няма іншага выйсця, як таксама чытаць пра жыццё хлопчыкаў. Таму, пабачыўшы падзаглавак гэтай кнігі, дзяўчынкі, несумненна, узрадуюцца.

Дзяўчынкі атрымваюць ад гэтай кнігі найбольшае задавальненне. І справа не толькі ў

прывабнай вокладцы, выдатных малюнкаў Ганны Рамановскай, сюжэце, але і ў шчырасці, давяральнасці гутаркі, якую вядзе з чытачом аўтар. Мы нібыта зазіраем у жыццё маленькай Таццяны, разам з ёй ходзім у садок, сябруем з

Валем і Кацяй, хварэем, перажываем маленькія і вялікія радасці і расчараванні. Хіба бываюць у дзяцей расчараванні і клопаты? Натуральна! На дзень нараджэння замест лялькі бацькі падарылі энцыклапедыю, разбіўся татаў любімы кубак, мама не разумее, як вясной можна гуляць у зіму... Таццянка становіцца добрай сяброўкай чытачу, распаўвадаючы свае гісторыі, шчыра дзеляцца думкамі і перажываннямі. Письменніца не іранізуе з сябе маленькай, а распаўвадае ўсё так, як было, як памятае.

«Якія могуць быць перажыванні ў дзяцей? Дзіцячыя кнігі мусяць быць толькі вясёлымі і забаўляльнымі! Ніякага суму!» — скажа скептык. А вось і не. Вы памятаеце сябе ў дзяцінстве? Заўсёды было весела? Калі паміралася любімае каця-

ня, ламаліся цацкі, малодшая сястра так і старалася нашкодзіць, зімою трэба было рана ўставаць і ісці ў садок... Як і ў жыцці дарослых, у дзяцей таксама здараюцца свае трагедыі. І бадай самая вялікая з іх — расстанне і развод бацькоў. У гэтай сітуацыі дзіцяці, напэўна, складаней за ўсіх: жыццё ніколі не будзе ранейшым, а прычыны гэтых змен ніхто не можа патлумачыць. Калі разводзяцца бацькі, Таццяны горка і сумна, аднак яе гісторыя можа дапамагчы іншым дзецям, а прычыны гэтых змен ніхто не можа патлумачыць. Калі разводзяцца бацькі, Таццяны горка і сумна, аднак яе гісторыя можа дапамагчы іншым дзецям, а прычыны гэтых змен ніхто не можа патлумачыць.

Зрэшты, кажучы, што гэтая кніга стане добрым падарункам дзяўчынкам, я зусім не заклікаю хлопчыкаў байкатаваць выданне і не чытаць гісторыі Таццяны. Думаецца,

многім хлопчыкам хацелася б зазірнуць у свет загадкавых дзяўчынак. Усе гэтыя суkenачкі, банцікі, лялькі, туфлікі... Для хлопчыка гэта вельмі дзіўныя рэчы. Добра, калі ёсць малодшая ці старэйшая сястра і яе знаходжанне побач крыху набліжае свет дзяўчынак. А калі няма? Ці ўмеюць дзяўчынкі сябраваць? Ці балюча ім, калі разам з імі гуляць? Маме ці бабулі такія пытанні задаваць няёмка. Тады хто падкажа? Адзін з варыянтаў адказа — Таццянка і кніга «Самы лепшы падарунак». Зрэшты, разводзяцца бацькі не толькі дзяўчынак. І разуменне таго, што ты не адзін апынуўся ў такім складаным становішчы, можа дапамагчы справіцца і прыняць новы лад жыцця.

Але калі адысіі ад пытанняў гэндару, не звяртаць увагі

на даследаванні і стэрэатыпы, то варта падкрэсліць, што гісторыі Таццяны — гэта вельмі лёгка і сімпатычная кніга. Заўсёды прыемна ўспамінаць сваё дзяцінства, радавацца, прыгадваючы шчаслівыя моманты і смяцця з перажыванняў, якія на той час падаваліся надзвычай важнымі: мама прымусіла апрануць нелюбимую сукенку, у садку патрэбна есці тушаную капусту, якая на смак падаецца горкай, зусім не атрымліваецца лятаць, як дзядзька ў тэлевізары. У кожнага з нас ёсць такія гісторыі. Калі іх успамінаеш, на душы становіцца цёпла-цёпла ці сумна-сумна (у залежнасці ад таго, добрая гэта ўспаміны ці кепскія). Прыемна параўноўваць свае гісторыі з гісторыямі іншых дзяцей. Мы ўсе былі аднолькава маленькія, але кожны з нас быў па-свойму шчаслівы ці няшчасны. Спадазяюся, усё ж часцей шчаслівы.

Марына ВЕСЯЛУХА